

Ευάγγελος Λεμπέσης - Ἡ Τεράστια Κοινωνική Σημασία τῶν Βλακῶν ἐν τῷ Συγχρόνῳ Βίῳ

Τὸ πλέον γνωστὸ αὐτὸ ἔργο τοῦ Ευάγγελου Λεμπέση, δημοσιεύτηκε ἀρχικὰ στὴν «Ἐφημερίδα τῶν Ἑλλήνων Νομικῶν» τὸ ἔτος 1941 μὲ ἀποτελέσμα τὴν πολεμικὴ συζητήσεων κριτικῶν καὶ ἀντιπαραθέσεων στὶς ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς. Εἶναι γεμάτο ἀπὸ ὀξύδερκεῖς παρατηρήσεις πάνω στὸ τεράστιο θέμα τῆς βλακειᾶς στὶς σύγχρονες κοινωνίες. Εἶναι μακροσκελές, στὴν καθαρῆς οὐσίας, ἀλλὰ, κατὰ κρίση ἀγαθοῦ, ἀνδρὸς ἀξίζει τὸν κόπο νὰ διαβαστεῖ καὶ νὰ γίνῃ κτῆμα ὄλων.

Πρόλογος

Ἀπλὴ ὑποσημείωσις ἐξ ὀλίγων γραμμῶν εἰς ἄλλην μελέτην μου ἢ παροῦσα μικρὰ ἐργασία ἐξελίχθη εἰς τὸ ἀνὰ χεῖρας δοκίμιον χάρις εἰς τὴν παρώθησιν τοῦ διαπρεπεστάτου νομικοῦ καὶ ἀγαπητοῦ φίλου Διευθυντοῦ τῆς «Ἐφημερίδος τῶν Ἑλλήνων Νομικῶν», κ. Ν. Π. Θηβαίου. Εἰς αὐτὸν ἐπομένως τὸν ἀνεξάντλητον εἰς ἐμπνεύσεις καὶ εἰς παντοειδῆ πρωτοτυπίαν ἐπιστήμονα καὶ συγγραφέα ὀφείλεται τόσον ἢ συγγραφή, καθὼς καὶ ἡ δημοσίευσίς εἰς τὴν «Ἐφημερίδα τῶν Ἑλλήνων Νομικῶν», ὡς καὶ ἡ ἐνταῦθα ἀναδημοσίευσίς τῆς παρούσης μικρᾶς πραγματείας. Ὅφειλομεν χάριτας εἰς αὐτόν, ἀπὸ κοινοῦ συγγραφεὺς καὶ ἀνανῶσαι, διὰ τὴν σύντομον αὐτὴν ἐντρύφησιν εἰς τὸν χλοερὸν τοῦτον κόσμον μιᾶς κατηγορίας συνανθρώπων, τῶν ὁποίων ἡ κοινωνικὴ σημασία ἔχει δεινῶς ὑποτιμηθῆ καὶ τῶν ὁποίων τὰ δικαιώματα εἶναι ἐξησφαλισμένα οὐ μόνον -φεῦ!- ἐν τῷ βασιλείῳ τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ἔτι πλέον ἐπὶ τοῦ χλοεροῦ τούτου πλανήτου!

Ἐπὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ παρόντος δοκιμίου οὐδεμίαν προεργασίαν γνωρίζω καὶ συνεπῶς δέον νὰ κριθῶ ἐπιεικῶς, ὡς πάντῃ στερούμενος «βοηθημάτων». Τολμῶ ἐν τούτοις νὰ φρονῶ, ὅτι τούτων οὐδόλως παρίσταται ἀνάγκη, διότι ἀληθῶς ἐξαιρετικῶς μέγας εἶναι ὁ πλοῦτος τοῦ ἀμέσου κοινωνικοῦ ἐμπειρικοῦ ὑλικοῦ καὶ ἐλαχίστη ἢ ἐκ τῆς ἐλλείψεως γραπτῶν βοηθημάτων στενοχωρία τοῦ γράψαντος.

Ὡς πρὸς τὴν μέθοδον τέλος δέον νὰ ὑπογραμμίσω, ὅτι κατεβλήθη ἐνδελεχῆς προσπάθεια, ὅπως αὕτη εἶναι αὐστηρῶς ἐπιστημονικὴ. Διότι πράγματι - ὡς ἐλπίζω ν' ἀποδειχθῆ - πλὴν τῶν ἄλλων δεδικοιολογημένων ἀξιώσεων, τὰς ὁποίας δύναται νὰ ἔχῃ παρὰ τῶν λοιπῶν ἀτυχῶν συνανθρώπων, ἢ εὐτυχῆς καὶ παντοδύναμος κοινωνικὴ κατηγορία, ἥτις ἐξετάζεται ἐνταῦθα, εἶναι καὶ ἡ ἀξίωσις ν' ἀποτελέσῃ σοβαρώτατον θέμα σοβαροῦ ἐπιστημονικοῦ χειρισμοῦ.

Θὰ ἔπρεπεν ἴσως, ἐκ λόγων εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς ἀποτελοῦντας τὸ θέμα τῆς παρούσης μελέτης δυνάστας τῆς ἀνθρωπότητος ν' ἀφιερωθῆ αὕτη εἰς αὐτούς. Ἐκ λόγων δικαιοσύνης ὅμως ἀφιερῶται - καὶ οὐκ ἐπ' ἐλάχιστον, πρὸς διδασχὴν των - εἰς τοὺς δυναστευομένους: δηλονότι εἰς τοὺς εὐφυεῖς!

I

Εἰς τὴν πολυπληθῆ κατηγορίαν τῶν βλακῶν προσάπτεται ἀσφαλῶς ἄδικος καὶ ἐπιστημονικῶς ἐσφαλμένη μομφή, ὅταν οὗτοι χαρακτηρίζονται εἴτε ὡς ἄχρηστοι καὶ περιττὸν βᾶρος τῆς κοινωνίας, εἴτε ὡς παρασιτικοί, ἐκφράζεται δὲ συχνὰ ἢ ἀνόητος, ὡς θὰ ἴδωμεν, εὐχὴ ὅπως οὗτοι ἐκλείψουν. Τὸ πρόβλημα τῶν βλακῶν δὲν εἶναι ἐν τούτοις ἀπλοῦν ὅταν ληφθῆ πρῶτον ὑπ' ὄψιν ἢ στερεὰ καὶ ἀπολύτως ἀναγκαῖα θέσις, ἣν οὗτοι ἐπαξίως κατέχουν ἐν τῷ κοινωνικῷ διαφορισμῷ. Οἱ βλάκες διαίρονται οὕτως εἰς δυὸ ὅλως ἀντιθέτους μεταξὺ τῶν «ὀμάδας», διεπομένας ὅμως ἀμφοτέρας ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ νόμου, τοῦ διαφορισμοῦ Ἡ πρώτη ἐκ τούτων ὀμάς καταλαμβάνει ὡς γνωστὸν τὰς ὑποδεεστέρας ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσεις, ἥτοι εὐρίσκεται εἰς τὰς κατωτάτας βαθμίδας τοῦ κοινωνικοῦ διαφορισμοῦ. Πόσον εὐεργετικὴ διὰ τὴν κοινωνίαν εἶναι ἡ ὀμάς αὕτη εἶναι περιττὸν νὰ τονισθῆ, διότι ἄνευ αὐτῆς δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἐκμετάλλευσίς καὶ ἄνευ ἐκμεταλλεύσεως δὲν θὰ ὑπῆρχε πολιτισμός. Εἰς δὲ τὴν γλῶσσαν τοῦ κοινωνικοῦ διαφορισμοῦ: Ἄνευ αὐτῆς δὲν θὰ ὑπῆρχε διαφορισμός, διότι ἀντὶ τῆς ἀνισότητος, θὰ ὑπῆρχεν ἰσότης, ἔστω καὶ ἐκ τῶν ἄνω, δηλαδὴ θὰ ἦσαν ὅλοι εὐφυεῖς, ὅπερ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ διαφορισμοῦ τὸ αὐτό: ὡς νὰ ἦσαν ὅλοι βλάκες· διότι ὁ διαφορισμὸς ἀπαιτεῖ ρητῶς καὶ εὐφυεῖς καὶ βλάκας, περικοπτομένων δὲ οἰονδήποτε ἐκ τῶν δυὸ τούτων σκελῶν του, αἴρεται ὀλόκληρος. Ἄνευ δέ, κατ' ἀκολουθίαν, τοῦ διαφορισμοῦ,

καθισταμένου δυνατού μόνον διὰ τῆς σοβαρᾶς συμβολῆς τῶν βλακῶν, δὲν ὑπάρχει κοινωνία. Τοιαύτη λοιπὸν ἢ τεραστία κοινωνικὴ σημασία τῶν βλακῶν, ἣτις ἄλλως τε ὑπὸ πάντων ἀναγνωρίζεται, μολονότι μόνον εἰς τὸν κοινωνιολόγον εἶναι ἐπιστημονικῶς γνωστῆ.

II

Ἡ κατὰ τῶν βλακῶν καταφορὰ προκαλεῖται ἄλλως τε ὑπὸ τῆς δευτέρας ομάδος αὐτῶν, πλέον ἐνοχλητικῆς τῆς πρώτης, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἢ καταφορὰ αὕτη, ἐφ' ὅσον ἐμφανίζεται ὡς λογικὴ κρίσις, εἶναι ἀκοινωνιολόγητος, ἥτοι ἀντεπιστημονικὴ. Κατηγοροῦνται δηλαδὴ οἱ βλάκες τῆς δευτέρας ταύτης κατηγορίας ὅτι παναξίως κατέχουν σπουδαίας ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσεις. Ἀλλ' ἢ κρίσις αὕτη προδίδει πλήρη μίας ὠρισμένης μορφῆς τοῦ διαφορισμοῦ ἄγνωιαν. Ἡ μορφή αὕτη δεδομένη μὲ φυσικὴν ἀναγκαιότητα ὡς ὁ νόμος τοῦ διαφορισμοῦ εἶναι ὁ στοιχειώδης κανὼν: «δέκα βλάκες καθ' ἑνὸς εὐφυοῦς· δέκα ἀνίκανοι καθ' ἑνὸς ἱκανοῦ· δέκα ἀδύνατοι καθ' ἑνὸς ἰσχυροῦ κ.ο.κ.». Τὸ φαινόμενον τοῦτο, κλασσικόν, τυπικόν καὶ αἰώνιον ἀφ' ἧς ὑπάρχει ἀνθρωπίνη κοινωνία, δι' ὅλης τῆς Ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος, δύνανται νὰ εἶναι «τυχαῖον»; Ἀλλὰ τυχαῖον εἶναι ὅ,τι ἀδυνατεῖ νὰ συλλάβῃ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς. Οὐδέποτε ὅμως ὅ,τι πρὸ πολλοῦ ἔχει συλληφθῆ εἰς τὸν θεμελειώδη νόμον τοῦ διαφορισμοῦ. Καὶ τὸ μὲν ψυχολογικὸν ἐλατήριον τοῦ συνασπισμοῦ τῶν ὅπωςδῆποτε «κάτω» κατὰ τῶν ὅπωςδῆποτε «ἄνω» εἶναι δεδομένη διὰ τοῦ ressentiment.

Ὁ συνασπισμὸς τῶν βλακῶν ἐνταῦθα εἶναι μηχανικὴ ὀργάνωσις βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς «ἐλαχίστης προσπαθείας» πρὸς ἀντιμετώπισιν ἰσχυροτέρας δυνάμεως εἰς τὸ πρόσωπον τῶν ὀλίγων ἢ τοῦ ἑνός. Ἡ ὀργάνωσις αὕτη περιορισμένης ἐκτάσεως καλεῖται κοινωνιολογικῶς κλίκα (clique).

2. Ἡ ἔμφυτος τάσις τοῦ βλακός, ἐξικνουμένη συχνότατα εἰς ἀληθῆ μανίαν ὅπως ἀνήκη εἰς ἰσχυρὰς καὶ ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρας πάσης φύσεως ὀργανώσεις, ἐξηγεῖται πρῶτον μὲν ἐκ τῆς εὐκολίας τῆς ἀγελοποιήσεως, εἰς ἣν μονίμως ὑπόκειται, λόγῳ ἐλλείψεως ἀτομικότητος (ἐξ οὗ καὶ τὸ μῖσος τοῦ κατὰ τοῦ ἀτόμου καὶ τοῦ ἀτομικισμοῦ), δεύτερον δὲ ἐκ τοῦ ἀτομικοῦ ζφώδους πανικοῦ, ὑπὸ τοῦ ὁποίου μονίμως κατατρύχεται, ἐκ τοῦ δεδικαιοποιημένου φόβου μήπως περιέλθῃ εἰς τὸ παντὸς εἶδους προλεταριάτον. Ἀποτελεῖ δὲ ἡ τάσις αὕτη ἀμάχητον σχεδὸν τεκμήριον περὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς πνευματικῆς του ἀναπηρίας. Τοιοῦτοτρόπως δημιουργεῖται αὐτόματος συρροὴ βλακῶν εἰς τὰς πάσης φύσεως ὀργανώσεις, αἵτινες, ἐὰν μὲν εἶναι συμφεροντολογικαί, διατηροῦν τουλάχιστον τὴν σοβαρότητα τῶν συμφερόντων των, ἐὰν ὅμως εἶναι «πνευματικαί» περιέρχονται σὺν τῷ χρόνῳ εἰς πλήρη βλακοκρατίαν. Εἰς τὸ φαινόμενον τοῦτο ὀφείλει τὸν ἐκφυλισμὸν τοῦ λ.χ. ὁ μασσωνισμὸς, οἱ ἀπανταχοῦ Ῥοταριανοὶ ὄμιλοι, ὅλοι οἱ «πνευματικοί» σύλλογοι, καὶ αὕτη αὕτη ἢ... Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν!. Ἐπόμενον εἶναι κατόπιν τούτων, ὅτι ὅπως ἢ λεγεὼν τῶν βλακῶν ὠθεῖται ἀκατανικήτως πρὸς τὴν ἀγέλην καὶ πρὸς τὰς πάσης φύσεως ὀργανώσεις, οὕτω ὑφίσταται ἀκατανίκητον ἔλξιν ἀπὸ τὰς παντὸς εἶδους ἀγελαίας ἀντιατομικὰς καὶ ὀμαδιστικὰς θεωρίας, ἀπὸ τοῦ πάσης φύσεως παρεμβατισμοῦ ἢ διευθυνομένης οἰκονομίας ἢ 4ης Αὐγούστου μέχρι τοῦ σοσιαλισμοῦ καὶ τοῦ κομμουνισμοῦ (Ἄλλοι εἶναι οἱ ἐκμεταλλεῖται τῶν θεωριῶν αὐτῶν). Τούτων δεδομένων ἐξηγεῖται καὶ ἡ ἀτελεῦτης καὶ ἀσθηροτάτη ἐπιλογὴ βλακῶν εἰς τὰ ὀμαδικὰ συστήματα ἢ ὁποῖα, τῇ βοήθειᾳ μίας πολιτικῆς βίας, κατοχυροῦνται καὶ ὡς πολιτικὸν καὶ κοινωνικὸν καθεστῶς (4η Αὐγούστου), τόσῳ μᾶλλον, ὅσο ἢ ἐλευθερία τῆς σκέψεως, χρήσιμος μόνον εἰς ἐκείνους, οἵτινες διαθέτουν σκέψιν, εἶναι μονίμως καὶ ἐξόχως ἀντιπαθητικὴ εἰς τοὺς βλάκας, διότι ἀσκουμένη ὑπὸ τῶν ἄλλων στρέφεται ἐναντίον των, ἴδια ὁσάκις οὗτοι κατέχουν ἐξουσιαστικὰς θέσεις, ἢ ἔχουν συνδέση συμφέροντα μὲ τοὺς κατέχοντας αὐτάς. Ἡ ἔλλειψις ἰδίας γνώμης, ἢ κολακεία καὶ ἢ ραδιουργία (ἴδε κατωτέρω) τοὺς προορίζουν ἄλλως τε εἰδικῶς διὰ τὰς καταστάσεις ταύτας. Ἡ ἀκατανίκητος ἐπίσης τάσις τῶν βλακῶν πρὸς τὰς πάσης φύσεως ἀγελαίας ἐμφανίσεις (κοσμικαὶ συγκεντρώσεις καὶ causerie τρεφομένη ἐκ τῶν περιεχομένων τῶν ἐφημερίδων καὶ τῶν ραδιοφώνων, μόδα, κλπ.) καὶ διακρίσεις (τίτλοι, διπλώματα παράσημα) εἶναι κατόπιν τῶν ἀνωτέρω αὐτονόητος.

III

3. Ἀλλὰ πόθεν εἶναι δεδομένη ἢ πραγματικὴ δυνατότης τῆς ἀποτελεσματικῆς δράσεως τῆς

βλακικής ἀγέλης; Ἡ δυνατότης αὕτη εἶναι δεδομένη ἀπολύτως ἀντικειμενικῶς καὶ ἀνεξαρτήτως τοῦ ψυχολογικοῦ ἐλατηρίου (τοῦ ressentiment), τὸ ὁποῖον ἄλλως οὐδεμίαν θὰ εἶχε κοινωνικὴν δρᾶσιν καὶ ἀκολουθῶς κοινωνιολογικὴν σημασίαν. Εἶναι δεδομένη ἐκ τῆς μοιραίας θέσεως τὴν ὁποίαν κατέχουν εἰς τὴν κλίμακα τοῦ κοινωνικοῦ διαφορισμοῦ οἱ βλάκες, θέσεως εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι ἀναντικατάστατοι, διότι εἶναι θέσις ὑποδεεστέρα, ἀλλὰ καὶ ἀπολύτως ἀπαραίτητος διὰ τὸν ὅλον κοινωνικὸν μηχανισμόν, ὁ ὁποῖος βασίζεται ἀπολύτως εἰς τὰς κατωτέρας αὐτοῦ βαθμίδας. Εὐκρινέστατα διαφαίνεται ἡ ἐξάρτησις αὕτη τῶν ἀνωτέρω βαθμίδων καὶ προσώπων ἀπὸ τῶν κατωτέρων τοιοῦτων ὅπου αὕτη λαμβάνει μορφὰς καθαρῶς ἐκβιαστικὰς, τὰς ὁποίας γνωρίζουν πάντες οἱ κοινωνικοὶ ἄνθρωποι. Ὡς παράδειγμα δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ἡ παρέλκυσις ἢ ὁ ἐνταφιασμός μίας ὑποθέσεως εἰς οἰανδήποτε ὑπηρεσίαν ὑπὸ κατωτέρων ὑπαλλήλων, ἢ ἔκδοσις ἐντάλματος συλλήψεως κατὰ καταζητουμένου ἐκκληματίου, εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ κατώτερα ἀστυνομικὰ ὄργανα εἶναι ἀλληλέγγυα πρὸς αὐτὸν κλπ

4. Λαμβανομένης ἤδη ὑπ' ὄψιν τῆς ἐπικαίρου ταύτης θέσεως τῶν κατωτέρων βαθμίδων καὶ προσώπων ἐν τῷ κοινωνικῷ διαφορισμῷ καθίσταται ἀπολύτως νοητὴ καὶ ἡ ἄνοδος αὐτῶν εἰς ἀνωτέρας βαθμίδας διὰ κοινῶς μεταξὺ τῶν συνασπισμοῦ ἀναδεικνύοντος ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους ἀφ' ἐνὸς μὲν δι' ὀργανωμένης ἀντιστάσεως (boycotage) πρὸς τὰ ἄνω καὶ παραλύσεως τῶν τυχόν ἀντιθέτων ἐνεργειῶν τῶν ὑπερκειμένων παραγόντων πρὸς ἀνάδειξιν ἄλλου πράγματι ἱκανοῦ, προσώπου, ἀφ' ἑτέρου δὲ δι' ὀργανωμένης προωθήσεως προσώπου ἐκ τῶν κόλπων αὐτῶν, πρὸς τὴν ἀνωτέραν βαθμίδα. Τὸ φαινόμενον τοῦτο καλεῖται κλίκα. Ὅτι τὴν ἐξέλιξιν ταύτην οὐδεὶς δύναται νὰ σταματήσῃ εἶναι φανερόν, ὅσον εἶναι φανερὰ ἡ νομοτελειακὴ συνάρτησις τῶν ὡς ἄνω δεδομένων. Κατὰ τὴν αὐτὴν συνάρτησιν τὸ φαινόμενον συνεχίζεται: «ἐνὸς βλακὸς προκειμένου μύριοι ἔπονται», ὁ δὲ οὕτω ἀνελθὼν βλάξ θὰ προωθήσῃ ὁ ἴδιος πρόσωπα μόνον κατώτερα ἑαυτοῦ, μέχρις ὅτου ἡ μία βία ἐξωθεν ἐπέμβασις, ὑπαγορευομένη ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἄλλου τινὸς κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ, ἢ ὁ φυσικὸς ἐκφυλισμὸς ἐνὸς τοιοῦτου ὀργανισμοῦ ἐκ τῶν ἔσω, ἐπιφέρει θεμελιώδη τινὰ ἀνατροπὴν ἢ καὶ αὐτὸν τοῦτον τὸν τερματισμὸν τοῦ βίου τοῦ ἐκφυλισθέντος ὀργανισμοῦ. Οὕτω λ.χ., εἰς παρομοίαν περίπτωσιν ἢ τὸ 1910 ἀνελθοῦσα κοινωνικὴ ὁμάς ἀνέτρεψε τὴν ἱεραρχίαν τῶν ἀξιών καὶ τῶν προσώπων καὶ ἐντὸς τοῦ παλαιοκομματισμοῦ, καταστήσασα δυνατὴν τὴν ὑπεφαλάγγισιν τῶν παλαιῶν αὐτοῦ ἀρχηγῶν ὑπὸ νέων (Γούναρη, Στράτου κλπ.)

5. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνευ συνασπισμοῦ καὶ ὀργανώσεως, ἄνευ«κλίκας», ἀνερχόμενοι βλάκες ἢ ἀνίκανοι γενικῶς, ἀτομικῶς καὶ μόνον ἐπικρατοῦντες, εὐρίσκονται ἐν τούτοις δεσμευμένοι ὑπὸ τοῦ κοινωνικοῦ διαφορισμοῦ εἰς ἴσον βαθμὸν ὡς καὶ οἱ ὀργανωμένοι τοιοῦτοι. Διότι ἀντικειμενικῶς αἱ θέσεις τὰς ὁποίας λαμβάνουν εἶναι τοιαῦται, ὥστε ἡ ἀνεπάρκεια τῶν ἢ νὰ εἶναι πλεονεκτικὴ ἢ νὰ εἶναι ἀνεκτὴ, οὐδέποτε ὅμως θέσεις ἀπαιτούσαι πραγματικὰ προσόντα, ἐκ τῶν ὁποίων, καὶ ἂν ἀκόμη φθάνουν εἰς αὐτάς, ἀνατρέπονται καὶ κρημνίζονται εἰς τὴν πρώτην ἀντίξωον περίστασιν καὶ ὑπὸ μεγάλου τινὸς ἢ μικροῦ πνέοντος ἀνέμου. Οὕτω λ.χ. πολλοὶ ἐξ αὐτῶν κατέλαβον διαδοχικῶς πλεῖστα ἀξιώματα τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας, ἀπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, μέχρι τοῦ «Προέδρου τοῦ Συλλόγου Προστασίας Ἑγγύων Μυιῶν», τοῦ «Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Γενικῆς Συνομοσπονδίας Πωλητῶν Ποντικοπαγίδων» κ.ο.κ., ἀξιώματα βεβαίως, τὰ ὁποῖα οὐδέποτε θὰ ἐπιδιώξῃ σοβαρῶς ἀπασχολούμενος ἄνθρωπος. Εἰς τὰ ἀξιώματα ταῦτα προστίθενται φυσικὰ καὶ διακρίσεις οἷον παράσημα, διπλώματα, δεξιώσεις κλπ

Ο causeur συνάδελφος τοῦ ἀνωτέρω ἀποτελεῖ ἀληθῆ κοινωνικὴν μάλιστα, διότι ὡς causerie ἐκλαμβάνει τὸ νὰ λέγῃ εἰς τοὺς χεϊμαζομένους συνανθρώπους τί ἀνέγνωσεν εἰς τὰς ἐφημερίδας, τί ἤκουσεν εἰς τὸ ραδιόφωνον καὶ τί τοῦ εἶπον διάφοροι καθ' ὁδόν, ἐξικνούμενος ἔστιν ὅτε εἰς τὰ σχόλιά του, ὅταν ἀποφασίσῃ νὰ σχολιάσῃ εἰς δυσθεώρητα ὕψη ὀξυδερκειᾶς καὶ πνευματικῆς χάριτος: ὅτι λ.χ. κατὰ τὴν νύκτα ἀναμφιβόλως ἐπικρατεῖ σκότος, τὴν δὲ βροχὴν ἀκολουθεῖ ὀπωσδήποτε ἢ ὑγρασία... Εἰς ταῦτα προστίθεται ἐνίοτε καὶ ἡ «προστατευτικὴ» στάσις αὐτοῦ ἐναντι τῶν πνευματικῶς ἀνωτέρων του, σκοποῦσα τὴν ὑποτίμησιν αὐτῶν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κόσμου κλπ.

6. Ἐνδιαφέρον εἶναι τέλος ἐνταῦθα τὸ φαινόμενον μερικῶν εὐφυῶν ἀνθρώπων, οἵτινες, ἐνστικτωδῶς διαισθανόμενοι τὸν κοινωνικῶς ἀνυπέρβλητον ρόλον τῶν βλακῶν καὶ τὴν λαμπρὰν κοινωνικὴν αὐτῶν σταδιοδρομίαν - ἐν τῇ «χρυσῇ» μέσῃ ὁδῷ τῆς μετριότητος ἐννοεῖται - ἀποφασίζουσι νὰ ὑποδυθοῦν τὸν ρόλον αὐτόν, ὅπως ἀνέλθουν διὰ τῆς μεθόδου τῆς «νύσσης», ὡς αὕτη εὐφύεστατα ἀποκαλεῖται παρὰ τῷ λαῷ. Ἄλλ' ὁ ρόλος οὗτος εἶναι ἐξαιρετικῶς δύσκολος ἐκ δυῶ λόγων: Πρῶτον ὑποκειμενικῶς ἢ ὑπαρξίς πνευματικῆς καὶ ψυχικῆς ζωῆς ἔχει ὡς γνωστὸν ἀναποτρέπτους ἀντανακλάσεις ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς φυσιογνωμίας, αἵτινες μὲ τὴν τελειότεραν ὑπόκρισιν, δύσκολον εἶναι ν' ἀποκρυβοῦν, πλὴν τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν εἶναι δεδομένον τάλαντον μεγάλου ἠθοποιοῦ. Ἡ ἀπλή παρουσία τοῦ εὐφυοῦς ἀνθρώπου εἶναι κατὰ κανόνα διὰ τὸν βλάκα εἰς τὸ ἔπακρον προκλητικὴ. Τὸ ψυχολογικὸν σύμπλεγμα τῶν συναισθημάτων, τὸ ὁποῖον αὕτη ἐξαπολύει πᾶρ' αὐτῷ εἶναι τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς μὲ ἐκεῖνο τοῦ καταδιωκομένου καὶ πανικοβλήτου ζῴου ἢ ἀνθρώπου, ἐν καταστάσει φυγῆς ἢ ἀμύνης. Τὸ μῖσος, ὁ φόβος, ὁ φθόνος μετὰ τοῦ θράσους συμπλέκονται κατὰ τρόπον, δηλοῦντα διὰ τὸν ἐξησκημένον ὀφθαλμὸν σαφῶς εἰς πᾶσαν φράσιν, ἴδια ὑποτιμητικὴν ἢ μειωτικὴν, τὴν κατάστασιν ἀμύνης. Δεύτερον ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ βλακός, ἢ ἐνστικτος καχυποψία αὐτοῦ εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἢ ὑπόκρισις τοῦ εὐφυοῦς ν' ἀποβαίνει ματαία, ἢ δὲ πραγματικὴ εἰλικρίνεια αὐτοῦ νὰ ἐκλαμβάνεται ὡς ὑπόκρισις. Ὁ βλάξ ὡς πλησιέστερος πρὸς τὸ ζωϊκὸν βασιλείον, ἔχει τὴν ἐνστικτον καχυποψίαν οὕτω ἀνεπτυγμένην, ὥστε ν' ἀδυνατῇ νὰ διαγνώσῃ ἢ νὰ ἐννοήσῃ συλλογισμοὺς καὶ λογικοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ εὐφυοῦς, βασιζομένους ὄχι εἰς τὸ ἐνστικτον ἀλλὰ εἰς τὴν διάνοιαν. Ἄοπλος καὶ ἀνυπεράσπιστος ἔναντι τῶν ψυχρῶν ὑπολογισμῶν τῆς ξένης διανοίας, ἢς ὁ μηχανισμὸς τυγχάνει εἰς αὐτὸν νοητικῶς ἀπροσπέλαστος, μίαν μόνην ἄμυναν διαθέτει, ἀκριβῶς ὅπως τὸ ζῴον καὶ ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος: τὴν ἐνστικτον καχυποψίαν. Οὕτω ἐξηγεῖται καὶ ἡ φυσικὴ καὶ πνευματικὴ κατωρότης τῶν λαῶν, οἵτινες ἐμπνέονται βασικῶς ὑπὸ τῆς καχυποψίας, ἢν ἀνταρέσκως ἐκλαμβάνουν ὡς εὐφυΐαν. Ἐναντι τῶν Εὐρωπαίων οἵτινες οὐδεμίαν ἀνάγκην ἔχουν αὐτῆς, ὡς ἀντιλαμβάνόμενοι νοητικῶς τὸν κόσμον. Ἐκ τούτων ἐπίσης φαίνεται σαφῶς, ὅτι ἡ καχυποψία καὶ ἡ ἀπότοκος αὐτῆς πονηρία εἶναι ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετόν της εὐφυΐας ὡς πρὸς τὸν ὅλον αὐτῆς ἐκτοπιζομένης πάντοτε ὑπὸ τῆς δευτέρας. Λέγομεν ἀντίθετος μόνον ὡς πρὸς τὸν ρόλον, διότι ἡ διάνοια δὲν εἶναι τί τὸ ἀνεξάρτητον ἢ ἀντίθετόν του ἐνστίκτου, ἀλλὰ τουναντίον ἢ ἀνάπτυξις καὶ ὁ διὰ λογικῶν μέσων πλουτισμὸς αὐτοῦ εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ πάντοτε κατεύθυνσιν.

7. Πονηρία εἶναι ἡ ἐνεργητικὴ ὄψις τῆς καχυποψίας καὶ τὸ δεύτερον στάδιον αὐτῆς, ἥτοι ἡ δρᾶσις αὐτῆς, δρᾶσις ὅμως ζωϊκῶς ἀμυντικῆς φύσεως, διότι προϋποθέτει τὴν πνευματικὴν κατωρότητα καὶ τὴν πνευματικὴν ἀμηχανίαν τοῦ βλακός, ὡς ζῴου ἐνστικτώδους καὶ πνευματικῶς πανικοβλήτου. Ἡ ἀπλή καχυποψία εἶναι ἄμυνα παθητικῆς φύσεως, καθ' ἣν μὴ ἐνεργοῦσα ἐπὶ ἄλλων ἀτόμων. Ἡ πονηρία εἶναι ἄμυνα ἐνεργητικῆς φύσεως, διότι ἀποτελεῖ ἐγκεφαλικὴν ἐνέργειαν, σχηματισμὸν συλλογισμῶν καὶ συμπερασμάτων, ἀγόντων εἰς πράξεις («τὸν ἐγέλασε» κ.λπ.) καὶ συνεπῶς ἐνεργεῖ ἐπὶ ἄλλων ἀτόμων. Ἄσχετον τὸ ζήτημα τῆς βλακώδους ποιότητος τῶν συλλογισμῶν καὶ συμπερασμάτων. Ἡ χρησιμοποίησις ἤδη τῶν βλακωδῶν τούτων συλλογισμῶν καὶ συμπερασμάτων, μὲ μίαν λέξιν τῆς πονηρίας, χρησιμοποίησις ὅμως γενικώτερον ψυχολογικῶς ἐπιδρῶσα ἐπὶ τοῦ ἄλλου ἀτόμου, ἥτοι χρησιμοποίησις αὐτῆς ἐν συνδυασμῷ μὲ στοιχεῖα κατωτάτης πνευματικῆς ὑποστάθμης (κολακεῖα, ψεῦδος, ραδιουργία, συκοφαντία, σωματεμπορία, συμπαθῆς μορφή τοῦ βλακός ἀκόμη, ἐπίκλησις τῆς πολυτεχνίας του, προσφορά ἀνηθίκων καὶ εὐκόλων ὑπηρεσιῶν εἰς τὸ κολακευόμενον πρόσωπον, χαφιεδισμὸς, ξεσκονίσματα, τὸ «ποιεῖν τὸν καραγκιόζην», ἢ τὸν gigolo, χειροφιλήματα πρὸς τὸν «Ἐθνικὸν Κυβερνήτην», ἐκφωνήσεις λόγων, συρραφὴ κολακευτικῶν στίχων, μεταφορὰ λαχανικῶν, κλπ.

8. Ἄν ὁ βλάξ καταφεύγει εἰς τὴν ἐπιτηδειότητα λόγῳ τῶν πενιχρῶν πνευματικῶν τοῦ μέσων ἐκ τῆς αὐτῆς ἐλλείψεως ἀνωτέρων πνευματικῶν μέσων ὠθεῖται καὶ πρὸς τὴν ἀπάτην. Ἀπάτη εἶναι ὡς γνωστὸν ἢ ἀποσιώπησις τῆς ἀληθείας ἢ ἡ παράστασις ψευδῶν πραγμάτων ὡς ἀληθῶν. Ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ ὀρισμοῦ αὐτῆς συνάγεται ὅτι ἡ ἀπάτη δὲν ἀνάγεται εἰς τὴν εὐφυΐαν τοῦ ἀπατεῶνος, διότι πᾶς ἄνθρωπος δύναται νὰ παραστήσῃ ψευδῶς πράγματα ὡς ἀληθῆ καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ βλάξ, ἀλλ' εἰς τὴν εὐπιστίαν τοῦ θύματος. Ὅτι λοιπὸν καταφεύγει εἰς αὐτήν, ὡς διανοητικῶς

ευκολώτερον μέσον ό βλάξ έπειδή, στερούμενος ευφυΐας, είναι άνίκανος νά μεταχειρισθῆ έντιμα μέσα, είναι αυτονόητον, διότι έντιμα μέσα ως δυσκολώτερα, χρησιμοποιεΐ μόνον ό κεκτημένος πραγματικὴν άτομικὴν αξίαν. Πόθεν λοιπόν προέρχεται ή ευρέως διαδεδομένη αντίληψις, ότι ό άπατεών όχι μόνον αποκλείεται νά είναι βλάξ, άλλ' αναγκαίως είναι ευφυής, αντί τῆς ως άνω αναλύσεως, έξ ἧς αντίθέτως προκύπτει, ότι ό άπατεών όχι μόνον αποκλείεται νά είναι ευφυής, άλλ' είναι αναγκαίως βλάξ; Η αντίληψις αύτη προέρχεται εκ τῆς «θεωρίας» τοῦ βλακός περι τῆς ευπιστίας. Εϊθισμένος ό βλάξ νά «σκέπτεται» οὐχι διὰ τοῦ νοητικοῦ μηχανισμοῦ, άλλὰ διὰ χονδροειδῶν έξωθεν έντυπώσεων, δέν έρευνᾷ τὰς αιτιοκρατικὰς σχέσεις, άλλὰ περιορίζεται εις τὸ γεγονός μίας επιτυχούσης άπάτης, γεγονός έξ οὔ και μόνου συνάγει τὴν βλακειαν τοῦ θύματος και τὴν ευφυΐαν τοῦ άπατεώνος. Ὅτι ή άπάτη δέν όφείλεται εις ευφυΐαν άνελύθη, νομίζομεν έπαρκῶς. Ὅτι όμως ή ευπιστία τοῦ θύματος άποτελεΐ βλακειαν, τοῦτο είναι αληθές μνημεϊον βλακικῆς «διανοΐας» και πολιτιστικῆς υποστάθμης. Διότι ή ευπιστία ένός άτομου, ως προϋποθέτουσα τὰ άλλα άτομα ως έντιμα και συνεπῶς ως ευφυά, είναι ασφαλῶς τὸ μέγιστον τῶν τεκμηρίων τῆς πνευματικῆς του αναπτύξεως και τοῦ πολιτισμοῦ του. Ὅσον υψηλότερον επί τῶν βαθμίδων τῆς ευφυΐας και τοῦ πολιτισμοῦ ἴσταται έν άτομον ή εις λαός, (οί Ευρωπαϊοι έν σχέσει πρὸς τοὺς Ανατολίτας) τόσον περισσότερον ευπιστος είναι. Ὁ τελευταίος τῶν βλακῶν θά ήδύνατο νά έξαπατήση ένα Κάντ ή ένα Μπετόβεν και ό τελευταίος τῶν Ἑλλήνων ένα Ευρωπαϊον... Τὸ μειδιάμα τοῦ οϊκτου, τὸ όποϊον ρίπτουν οί «άφελεις κουτόφραγκοι», δημιουργοί τῶν πνευματικῶν αξιῶν και έξουσιασταί τοῦ κόσμου, επί τῶν δυστυχῶν «έξυπνῶν» τῆς Μεσογειοῦ και τῆς Ανατολῆς, ἄς είναι και ή τιμωρία τῶν βλακῶν και διὰ τὴν «θεωρίαν» των ταύτην!

V

9. «Ὅτι ό βλάξ, ακολουθῶν τὴν ένστικτον αὐτοῦ καχυποψίαν, εύρίσκεται έντὸς τῆς πραγματικότητος, τοῦτο είναι αναμφισβήτητον, θέτει δὲ αὐτὸν έν τῷ Κοινωνικῷ βίῳ εις «άνωτέραν» μοῖραν λ.χ. τοῦ μεταφυσικοῦ, τοῦ όποϊοῦ ό ένστικτώδης κόσμος έχει υποστῆ νοσηρὰν άτροφίαν, έναντι τοῦ διανοητικοῦ αὐτοῦ κόσμου, όστις έχασε πᾶσαν επαφήν μετὰ τῆς πραγματικότητος. Ἐάν δεχθῶμεν, ως υποχρεούμεθα, πρῶτον ότι τὸ ένστικτον είναι αλάθητον, καθ' ό ανεξήγητον και άφθαρτον, δεύτερον ότι ό κόσμος τῶν ένστικτῶν είναι ό κατ' έξοχὴν φυσικῶς υγιῆς κόσμος, τρίτον ότι ή κοινωνία ως συνέχεια τῆς φύσεως είναι υγιῆς οργανισμός, άπαρτιζόμενος υπό υγιῶν ατόμων, τότε τὸ συμπέρασμα περι τῆς υπεροχῆς τοῦ βλακός επί τοῦ μεταφυσικοῦ έν τῇ κοινωνίᾳ, είναι συμπέρασμα αναγκαστικὸν και άνέκκλητον, έπαληθευόμενον άλλως τε, κατὰ φυσικὴν αναγκαιότητα, υπ' αὐτῆς ταύτης τῆς κοινωνικῆς πραγματικότητος όλων τῶν εποχῶν και τῶν λαῶν. Τὸ ότι οί μεταφυσικοί έπεκράτησαν (όχι ήνθισαν) εις εποχὰς παρακμῆς τῶν κοινωνιῶν δέν είναι τυχαϊόν. Ὁ βλάξ, ως έλέχθη και άνωτέρω, διαισθανόμενος έν τῇ καχυποψίᾳ του τὴν επίθεσιν εκ μέρους τοῦ ευφυοῦς, είναι θεμελιωδῶς έντὸς τῆς πραγματικότητος, διότι διαισθάνεται όρθῶς τὸν κίνδυνον νά περιέλθη κοινωνικῶς εις τὴν κάτω τάξιν. Ἐάν διὰ τῆς καχυποψίας αὐτῆς και μόνης προστατεύεται έναντι τοῦ φυσικοῦ αὐτοῦ προορισμοῦ του, τοῦτο είναι άλλο ζήτημα. Φανερόν είναι, ότι τὸ ένστικτον άποτελεΐ μέσον προσανατολισμοῦ και στοιχειώδους άμύνης εις τὸν πρωτόγονον άνθρωπον, όχι όμως μέσον κατισχύσεως και υπεροχῆς έν προηγμένη κοινωνία μετὰ προηγουμένου κοινωνικοῦ διαφορισμοῦ και αναπτύξεως τῶν νοητικῶν του ανθρώπου μέσων, τῶν όποϊων ή κατ' άτομα άνισότης είναι έξ ἴσου φυσικῶς δεδομένη. Ὁ βλάξ όμοιάζει ένταῦθα τὸ ζῶον, τὸ όποϊον έξ ένστικτου γνωρίζει νά διαφεύγη πάντα κίνδυνον, πλην άνωτέρας ώμῆς βίας, εις τὴν ζούγκλαν, εισερχόμενον όμως εις κεντρικὴν όδὸν μεγαλουπόλεως, εύρίσκεται αϊφνιδίως υπό τοὺς τροχοὺς αυτοκινήτου. Τοῦτο είναι άγνωστος και άκατανόητος εις αὐτὸ μηχανή, βασιζόμενη βεβαίως κατὰ τελευταϊον λόγον εις τὸ ένστικτον τοῦ ανθρώπου, κατασκευασθεΐσα όμως διὰ τῆς διανοΐας του. Πῶς ἤδη οί πνευματικῶς κατώτεροι άνθρωποι εύρίσκονται υπό τοὺς τροχοὺς διαφόρων κοινωνικῶν «αὐτοκινήτων», - τοῦτο δεικνύει ή θέσις αὐτῶν εις τὴν κάτω τάξιν. Τὴν «μηχανήν» αὐτὴν είναι βεβαίως άδύνατον νά διαφύγη και ό βλάξ, τοῦ όποϊοῦ και ή άνοδος είναι αὐστηρῶς έντὸς ώρισμένων πλαισίων περιωρισμένη. Ὅτι δὲ τέλος ό μεταφυσικὸς οὐδὲ τὸ ζῶον, οὐδὲ τὸν βλάκα δύναται νά περιπλέξη εις τροχοὺς, τοῦτο είναι εὐνόητον εκ τοῦ γεγονότος, ότι οὔτος φέρεται επί τοῦ Πηγάσου...

VI

10. Ὡς πρὸς τὴν κοινωνικὴν προέλευσιν τῶν βλακῶν διαπιστοῦται ὅτι ἡ παραγωγὴ βλακῶν δὲν εἶναι ταξικὴ. Ἡ πονηρὰ φύσις δὲν ἔδωκεν εἰς ὠρισμένην τινὰ κοινωνικὴν τάξιν τὸ ἐπίζηλον τοῦτο προνόμιον. Ἐπεδαψίλευσεν ἴσως ὡς φαίνεται, εἰς τὴν ἐκάστοτε ἄνω τάξιν τοὺς διασκεδαστικωτέρους ἀπλῶς τύπους βλακῶν, ἀλλὰ δὲν ἐστέρησεν οὐδεμίαν ἄλλην κοινωνικὴν τάξιν τῆς σοβαρᾶς συμβολῆς των. Ὁ βλάξ ὑπουργός, ὁ ἀγόμενος καὶ φερόμενος ὑπὸ τῶν ὑπαλλήλων του καὶ τὰ μέλη ἐνὸς ἐργατικοῦ σωματείου, τὰ ὅποια ἐκμεταλλεύεται ὁ πονηρὸς ἐργατοκάπηλος, ἀποτελοῦν δυὸ ἀντίθετα παραδείγματα τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ βλακεία δὲν ἔχει ταξικὴν τὴν πατρίδα.

Ψυχολογικὰ δὲ εἶναι κυρίως τὰ περιεχόμενα, τὰ ὅποια δημιουργοῦν τὰς ποικιλίας καὶ παραλλαγὰς μεταξὺ τῶν βλακῶν. Ὁ fils a papa τῆς ἄνω τάξεως, ὁ ὁποῖος λόγω φυσικῆς ἀτροφίας τοῦ βουλευτικοῦ του κόσμου, λαμβάνει σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν τὴν ἀτελεύτητον σειρὰν τῶν ἀπαγορεύσεων τῆς οικογενείας του, στερούμενος δὲ καὶ ἰδίας πνευματικότητος, καταντᾷ εἰς τὸ τέλος τύπος χωρὶς τὴν ἐλαχίστην προσωπικότητα, ὀνομάζεται ὑπὸ τῆς τάξεώς του ἐπιεικέστατα «καλὸ παιδί», εἰς δὲ τὴν ἀντικειμενικὴν διάλεκτον θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποκληθῆ «εὐπρεπὴς βλάξ», ἐνῶ τὸ «τέκνον τοῦ λαοῦ» εἰς τὴν αὐτὴν περίπτωσιν ὀνομάζεται ὑπὸ τοῦ εὐφροστεροῦ καὶ κυριολεκτοῦντος λαοῦ δραστηκώτατα «κόπανος». Σημαντικῶς αὐστηροτέρα εἶναι ἐπομένως ἡ φυσικὴ ἐπιλογή ἐντὸς τῆς κάτω τάξεως: ἐνῶ λ.χ. ὁ fils a papa εἰς τὴν μαθητικὴν ἡλικίαν τυγχάνει τῆς ἀγωγῆς, τῶν μορφωτικῶν μέσων καὶ τῶν περιποιήσεων τῆς τάξεώς του καὶ παραμένει ψυχικῶς ἀμείωτος, ὅπερ ἐπαυξάνει τὴν γελοίαν αὐτοπεποιθήσιν του εἰς πρεσβυτέραν ἡλικίαν, δυνάμενος νὰ φθάσῃ ἀνενοχλήτως καὶ εἰς ὑψηλὰ ἀξιώματα, ἡ δὲ ἀτομικὴ του ὑπαρξις ὡς μὴ ὄφειλε, εἶναι γνωστὴ ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ἀντιθέτως τὸ τέκνον τοῦ λαοῦ καὶ σκληρότερον χειραγωγεῖται ὑπὸ τῶν γονέων του καὶ τῶν συμμαθητῶν τοῦ ἐν τῷ σχολείῳ μέχρι πλήρους ψυχικῆς ἐξουθενώσεως διὰ σκληρᾶς ὑποτιμήσεως, προπηλακισμῶν, φαρσῶν, ὕβρεων καὶ βιαιοπραγιῶν καὶ δυσκολώτερον εἶναι κατόπιν τούτων ν' ἀνέλθῃ τὴν κοινωνικὴν κλίμακα, ὁ δὲ βλάξ τῶν λαϊκῶν τάξεων οὕτως καὶ συμπαθέστερος εἶναι καὶ ἄγνωστος καὶ ἀκινδυνώτερος καὶ ὀλιγώτερος γελοῖος, καθ' ὃ σεμνότερος καὶ ἐστερημένος τῆς αὐτοπεποιθήσεως ἢ ἐπάρσεως τοῦ βλακὸς τῶν ἄνω τάξεων, εἰς τὸν ὁποῖον λόγω ἀτροφίας τοῦ βουλευτικοῦ του καὶ τῆς μαλθακότητος τοῦ οικογενειακοῦ του περιβάλλοντος προστίθεται ἔστιν ὅτε καὶ ἀηδὴς γυναικωτὸς χαρακτήρ. Ἐνιαῖον ὅμως εἶναι τὸ πνευματικὸν προλεταριάτον πάσης ταξικῆς καταγωγῆς.

VII

11. Ἡ ἠθικὴ τέλος σχέσις μεταξὺ βλακὸς καὶ ἐπιτηδείου ἢ ἀπατεῶνος εἶναι ἀπροσδοκίως διάφορος τῆς ἥν ἐκλαμβάνει συνήθως ἡ «κοινὴ γνώμη». Ὁ συνήθης κοινωνικὸς ἄνθρωπος θεωρεῖ τὸν ἐπιτηδεῖον καὶ τὸν ἀπατεῶνα ὡς ἀνηθικούς μὲν, ἀλλ' ὡς ὑποδιαιρέσεις τοῦ εὐφυοῦς. Ὅπως τὸ ἀντίθετον ὅμως συμβαίνει: ὁ ἐπιτηδεῖος καὶ ὁ ἀπατεῶν εἶναι ἀκριβῶς ὑποδιαιρέσεις τοῦ βλακός. Καὶ ἰδοὺ πῶς. Εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι ἡ πονηρία, ἐκτὸς ἐὰν εἶναι μέσον ἀμύνης τῶν εὐφυῶν οὐχὶ κατὰ τῶν βλακῶν ἀλλὰ κατὰ τῆς πονηρίας των, ἀποτελεῖ φυσικὴν ιδιότητα τῶν βλακῶν καὶ δὴ φυσικὴν συνέπειαν τοῦ γεγονότος, ὅτι, λόγω ἀτροφίας τοῦ νοητικοῦ τῶν μηχανισμοῦ, ἀποτελεῖ αὕτη τὴν μόνην ἄμυναν αὐτῶν κατὰ πάσης ἐξωθεν ἐπιθέσεως. Ἀπὸ τῆς διαπιστώσεως τῆς ἀληθείας ταύτης μέχρι τῆς ἀκολούθου ἀληθείας ὑπάρχει ἐν καὶ μόνον βῆμα: ὅτι μόνον ὁ πνευματικῶς ἀνάπηρος ἔχει ἀνάγκην τῆς ἐπιτηδειότητος καὶ τῆς ἀπάτης διὰ νὰ προωθηθῆ ἢ νὰ ἐπικρατήσῃ. Οὐδεὶς ἄνθρωπος ἀξίας ἔχει ἀνάγκην νὰ γίνῃ ἐπιτηδεῖος ἢ ἀπατεῶν. Ἡ καθημερινὴ κοινωνικὴ πείρα διδάσκει ὅτι τὰ ἐπίθετα ταῦτα οὐδέποτε κατώρθωσαν νὰ «κολλήσουν» εἰς ἀνθρώπους πραγματικῆς ἀξίας, οἱ ὁποῖοι, ἐὰν ὑπῆρξαν μισητοί, ἐχαρακτήρισθησαν ἴσως ὡς «κακοί», ὡς «καταχθόνιοι», ὡς «γόητες», ὡς «τορπιλληταί» ἢ ὡς «λιβελλογράφοι», οὐδέποτε ὅμως ὡς ἐπιτηδεῖοι ἢ ἀπατεῶνες, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑπῆρξαν συντηρητικοὶ εἰς τὰς σχέσεις τῶν μετὰ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων καὶ κατώρθωσαν πάντοτε νὰ προωθηθοῦν ἢ νὰ ἐπικρατήσουν. Ἀπόλυτος ἐσωτερικὴ συνέπεια τῆς πνευματικῆς ἀναπηρίας τοῦ βλακός εἶναι ἄλλως τὲ ὄχι μόνον ἡ ἀγελαία του τάσις, ὄχι μόνον ἡ προώθησις του «πλάτην με πλάτην» με τὴν λεγεῶνα τῶν ὁμοίων του, ὄχι μόνον ἡ προσφυγὴ εἰς τὰ εὐτελέστερα μέσα τῆς ἐπιτηδειότητος, τὴν ἔλλειψιν ἀντιθέτου γνώμης,

τὴν προσφορὰν εὐκόλων καὶ ἀνηθίκων ἐκδουλεύσεων καὶ τὴν κολακείαν, ἀλλὰ καὶ ἡ συστηματικὴ ἀποφυγὴ πάσης συγκρούσεως καὶ πάσης μάχης. Καὶ ὅταν ἀκόμη ὁ βλάξ, ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ ἐπιτηδείου ἢ τοῦ ἀπατεῶνος, ἐξαναγκασθῇ νὰ δώσῃ μάχην, θὰ δώσῃ αὐτὴν διὰ τῶν πνευματικῶς εὐκολοτέρων καὶ συνεπῶς τῶν ἀνηθικωτέρων «ὄπλων»: τοῦ ψεύδους, τῆς διαστροφῆς, τῆς ραδιουργίας καὶ τῆς συκοφαντίας.

Ἐξ οὗ ἔπεται τὸ ἀκλόνητον δόγμα: καὶ ἡ ἀνηθικότης εἶναι ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῶν βλακῶν!